Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto HE 10/2022 vp

08.03.20202

Hallitusneuvos Ilpo Helismaa

HE 10/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annettua lakia, hyvinvointialueesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia, hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia, terveydenhuoltolakia, perintö- ja lahjaverolakia sekä kuolemansyyn selvittämisestä annettua lakia.

Tavoitteena on tarkentaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevaa lainsäädäntöä siltä osin, kuin uudistuksen toimeenpanossa on havaittu täsmentämistarpeita.

Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta

64 §. *Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle*.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan kunnan järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneet asiakas- ja potilasasiakirjat ja niihin liittyvät hallinnolliset asiakirjat sekä kunnan hallinnassa olevat yksityisiltä palveluntuottajilta siirtyneet asiakas- ja potilasasiakirjat siirtyvät sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kunta kuuluu. Pykälän sanamuodon mukaan se koskee vain sosiaali- ja terveystoimen asiakirjoja. Tarkoitus on ollut, että pykälän perusteella myös pelastustoimen asiakirjat siirtyisivät hyvinvointialueille. Pykälän 1 momenttia esitetään selvennettäväksi niin, että koskisi myös pelastustoimen asiakirjoja.

Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi lisäksi siten, ettei asiakirjojen siirto koskisi jo arkistoituja tietoja ja koskisi vain siirrettäviä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä koskevia asiakirjoja. Täten esimerkiksi varhaiskasvatukseen liittyvät asiakirjat eivät siirtyisi. Pelastustoimen asiakirjat siirtyisivät alueuudistuksesta eli vuodesta 2004 lukien.

Kahdella pelastustoimen alueella pelastustoimen tehtävät hoitaa nykyisin maakunnan liitto. Pykälän 2 momenttia esitetään selvennettäväksi niin, että koskisi myös pelastustoimen asiakirjoja.

> **Sisäministeriö** pitää esitystä perusteltuna ja ehdottaa, että pykälä muutettaisiin ehdotetulla tavalla.

68 §. *Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen*. Voimassa olevan pykälän mukaan kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan omistaman sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen rakennuksen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai perusparantamista varten myönnetyn valtionavustuksen takaisinperintää koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos rakennuksen omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai rakennus tai sen osa poistetaan käytöstä 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen uudistuksen toimeenpanosta johtuen.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

Rakennusten lisäksi pelastustoimen kalustoa on avustettu merkittävästi palosuojelurahastosta ja öljysuojarahastosta.

Palosuojelurahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Rahastosta voidaan myöntää lain tarkoituksen edistämiseksi mm. erityisavustuksia kunnille, alueen pelastustoimille ja sopimuspalokunnille. Kalustohankkeilla edistetään pelastustoimen ajoneuvokannan ja vanhojen väestöhälytysjärjestelmien uusiutumista, turvataan pelastustoimen toimintamahdollisuuksia muuttuvissa olosuhteissa sekä parannetaan pelastuslaitosten johtamisvalmiuksia. Kalustohankeavustukset kohdistuvat useimmiten raskaaseen ajoneuvokalustoon, joiden hankintakustannukset ovat suuret. Vuosien 2010-2020 aikana kalustohankeavustuksia on myönnetty yhteensä 20,5 miljoonaa euroa 535 kalustohankkeeseen.

Öljysuojarahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Öljysuojarahasto korvaa maa- ja vesialueilla tapahtuvien öljyvahinkojen ja niiden torjunnan kustannukset silloin, kun vahingon aiheuttajaa ei tiedetä tai aiheuttaja ei kykene korvaamaan kustannuksia. Alueen pelastustoimilla on oikeus saada öljysuojarahastosta korvausta öljyntorjuntakaluston hankintakustannuksiin sekä öljyntorjuntavalmiuden ylläpitämisestä ja koulutuksesta johtuviin kustannuksiin. Öljyntorjuntaveneiden hankintakustannuksista korvataan öljysuojarahaston varoista yleensä 50-90 prosenttia. Lisäksi alueellisille pelastustoimille ja kunnille voidaan harkinnanvaraisesti myöntää korvauksia esimerkiksi öljyntorjuntakaluston varastointitilojen hankintakustannuksiin. Öljysuojarahastosta maksetaan korvauksia vuosittain keskimäärin 10 miljoonaa euroa.

Esityksen mukaan pykälän 1 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen koskisi rakennusten lisäksi myös irtainta omaisuutta.

> **Sisäministeriö** pitää esitystä perusteltuna ja ehdottaa, että pykälä muutettaisiin ehdotetulla tavalla.

69 a §. *Tukipalvelujen ostoa ja myyntiä koskeva siirtymäaika*. Pykälässä säädettäisiin hyvinvointialueen mahdollisuudesta ostaa kunnilta tukipalveluja ja kunnan mahdollisuudesta myydä sen tuottamia tukipalveluja hyvinvointialueelle, jos kunta on tuottanut niitä sosiaali- ja terveydenhuoltoon ennen uudistuksen voimaantuloa. Kunnalla ei olisi velvollisuutta yhtiöittää toimintaansa kuntalain (410/2015) 126 §:n perusteella. Lisäksi hyvinvointialue voisi ostaa tukipalvelut kunnalta hankintalain estämättä, jos hankinta alittaisi hankintalain 26 §:n mukaiset EU-kynnysarvot.

Komissio on tarkastanut EU:n hankintoja koskevien direktiivien kynnysarvot. Uusia kynnysarvoja sovelletaan vuoden 2022 alusta. Muutokset perustuvat Maailman kauppajärjestön (WTO) GPA-sopimukseen (Government Procurement Agreement). Muutoksen myötä tavaroiden ja palveluiden EU kynnysarvot ovat 215 000 euroa. EU-kynnysarvoja sovelletaan hankintakohtaisesti eli kunkin sopimuksen osalta erikseen. Ostoja samalta taholta samoista tukipalveluista ei voi kuitenkaan pilkkoa osiksi kiertääkseen kynnysarvot. EU-lainsäädäntö ei mahdollista säätää poikkeusta hankintalain kynnysarvojen noudattamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan säännöstä sovellettaisiin myös kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden välisiin sopimuksiin. Lisäksi hyvinvointialue voisi myydä kunnille ja kuntayhtymille, jos kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteiset tai kuntien vapaaehtoisesti perustamat kuntayhtymät olisivat tuottaneet tukipalveluja, jos kuntayhtymä olisi tuottanut palveluja kunnille tai kuntayhtymille ennen vuotta 2023.

Hyvinvointialue voisi myös myydä tukipalveluja kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentin mukaisesti, jos erikoissairaanhoitolain 7 §:ssä, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain §:n 1 momentissa tarkoitetut tai kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi perustamat kuntayhtymät ovat tuottaneet tukipalveluja kunnalle.

Jos kunnat ja hyvinvointialue tekisivät 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen, tukipalveluja koskeva henkilöstö ei siirtyisi vuoden 2023 alusta lukien. Tämän vuoksi 3 momentissa selkeytettäisiin, että

näissäkin tilanteissa henkilöstön siirto katsottaisiin liikkeenluovutukseksi sopimuksen päättymisen jälkeen. Henkilöstön siirtoon sovellettaisiin voimaanpanolain 18 §:n 2 momenttia. Koska kyse on kilpailutilanteesta markkinoilla harjoitetusta toiminnasta henkilöstö voisi siirtyä hyvinvointialueen lisäksi kunnan omistamalle yhtiön palvelukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kunnan, kuntayhtymän tai hyvinvointialueen myydessä palveluja sovelletaan, mitä kuntalain 128 §:ssä ja hyvinvointialueesta annetun lain 133 §:ssä säädetään hinnoittelusta sekä mitä kilpailulain 30 d §:ssä (948/2011) säädetään kirjanpidon eriyttämisestä. Kyse olisi taloudellisesta toiminnasta, joten tältä osin kilpailuneutraliteetin toteutuminen edellyttäisi, että myynti on markkinahintaista ja hinnoittelu läpinäkyvää.

Sisäministeriö toteaa, että ehdotettua uutta 69 a §:ää sovellettaisiin sananmuotonsa mukaisesti myös pelastustoimen tukipalveluihin. Sisäministeriö pitää esitystä perusteltuna ja ehdottaa, että pykälä lisättäisiin lakiin.

Laki pelastustoimen järjestämisestä

9 §. *Pelastustoimen neuvottelukunta*. Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 9 §:ssä säädetään pelastustoimen neuvottelukunnasta. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että neuvottelukunnan toimikauden kestoa koskeva säännös poistettaisiin pykälän 2 momentista. Vastaavasti 3 momentissa olevaa asetuksenantovaltuutta täydennettäisiin siten, että asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan toimikaudesta. Näin ollen jäisi valtioneuvoston harkintaan, onko neuvottelukunnan toimikaudesta tarpeen säätää asetuksella vai päätetäänkö neuvottelukunnan toimikaudesta kulloinkin neuvottelukunnan asettamisen yhteydessä.

Sisäministeriö pitää esitystä perusteltuna ja ehdottaa, että pykälä muutettaisiin ehdotetulla tavalla.

Sisäministeriöllä ei ole muuta lausuttavaa esityksen johdosta.